

ROKIŠKIO KRAŠTO MUZIEJUS

Biudžetinė įstaiga, Tyzenhauzų al. 5, LT-42115 Rokiškis, Tel. (8 458) 52 261,
(8 458) 31 512, faks/tel. (8 458) 52 835, el. p.: muziejus@rokiskyje.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 190263920

2017 06 21

Rokiškio krašto muziejuje birželio 21 d. lankėsi muziejaus draugai ir rėmėjai iš JAV Phil'as ir Aldona Shapiro.

Phil'as su broliu David'u yra įkūrę visuomeninę organizaciją „Remembering Litvaks Inc“, kuri rūpinasi litvakų palikimo išsaugojimu ir puoselėjimu Lietuvoje. Ši organizacijos iniciatyva buvo surinktos lėšos keliems projektams Rokiškyje. Pavyzdžiui, Rokiškio mašinų gamyklą pamino ir sumontavo Rokiškio senųjų žydų kapinių rytinėje pusėje metalinius vartus ir tvorą. Panevėžio skulptorius Albertas Jasiūnas sukūrė granito memorialą Rokiškio žydams atminti. Taip pat „Remembering Litvaks Inc“ yra Ruvino Būno - savanorio iš Pasubatės kaimo, 1920 m. lapkričio 21 d. žuvusio dėl Lietuvos nepriklausomybės mūšyje ties Giedraičiais, vardo premijos steigėjas. Ši premija teikiama už tautinių mažumų kultūrinio istorinio palikimo saugojimą ir puoselėjimą.

Susitikimo metu buvo aptarti nauji projektai ir bendradarbiavimo planai. Pasidalinta nauja istorine medžiaga apie Rokiškio krašto litvakų bendruomenę. Rokiškio krašto muziejaus darbuotojai pristatė savo naujausią tyrimą.

2017 m. gegužės 8 d. Rokiškio krašto muziejaus direktoriaus pavaduotoja Marijona Mieliauskienė ir Istorijos skyriaus vedėjas Giedrius Kujelis lankėsi Skrebiškio kaime pas Joną Rudoką (gim. 1934 m. Skrebiškio k. Kamajų sen.). Vizito tikslas – nustatyti Svėdasų žydų nužudymo ir užkasimo vietą.

J. Rudokas prisimena, kad 1941 m. liepos ar rugpjūčio mėn. (tiksliai nepamena) Trako-Pempiškio miško pakraštyje, šalia kelio Rokiškis-Kamajai buvo sušaudytos pasiturinčios žydų šeimos iš Svėdasų.

Muziejaus darbuotojai kartu su J. Rudoku ir jo žmona Aldona Rudokienė nuvyko į žydų sušaudymo ir užkasimo vietą, kuri yra maždaug už kilometro nuo jų gyvenamosios vietos. J. Rudokas nurodė vietą Trako-Pempiškio miško pakraštyje prie kelio Rokiškis-Kamajai.

J. Rudokas pasakojo, kad žydų šeimos buvo vežamos su visu savo turtu arkliais kinkytais vežimais į Rokiškį. Norėdami pasipelnyti, konvojavę asmenys nutarė juos nužudyti. Prasidėjus žudynėms, keletas pasmerktųjų bandė pabėgti, tačiau buvo pavyti ir sušaudyti.

J. Rudokas iš kitų kaimynų girdėjo, kad šio įvykio metu buvo sušaudyti 28 asmenys. Vieni iš dalyvavusių žudynėse buvo svėdasiškiai Bekinčiai.

Rokiškio krašto muziejaus direktoriaus pavaduotoja M. Mieliauskienė (g. 1952 m. Pašilės k. Kamajų sen.) prisimena, kad jos tėvai ir senelė pasakodavo apie šias žudynes. Senelė Anelė Jasiūnienė (1883–1965) rodė jai tą vietą, kur nužudytieji žydai buvo užkasti.

M. Mieliauskienės ir J. Rudoko nurodytos vietos sutampa. Žydų sušaudymo ir užkasimo vieta yra Trako-Pempiškio miške, Kamajų sen., Rokiškio r.

Jonas ir Aldona Rudokai bei Marijona Mieliauskienė pasakojo, kad XX a. 7 deš. žudynių vietoje buvo vykdomi kasinėjimai. Kas juos atliko ir kokių tikslu, jiems nėra žinoma. Apie tai M. Mieliauskienė girdėjo ir iš savo motinos Liudvikos Jasiūnienės (1920–1987).

Muziejininkai užfiksavo nurodytą vietą, dokumentavo liudininkų parodymus ir parengė oficialų dokumentą dėl žudynių vietos nustatymo. Planuojama kreiptis į Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą dėl tolimesnių veiksmų. Muziejininkų nuomone, pirmiausia reikia atlikti dokumentų paiešką archyvuose, gal yra likę kokių nors duomenų apie palaikų perkėlimo darbus, taip pat žudynių vietoje būtina atlikti archeologinius tyrimus, sutvarkyti teritoriją, pastatyti memorialinį žymenį ir kelio nuorodą.

Rokiškio rajone yra kelios masinių žudynių vietos, kur 1941 m. birželio-rugpjūčio mėn. nacių buvo naikinami žydų tautybės bei Rokiškio apskrities gyventojai. Velniaduobės miškelyje šalia Bajorų buvo nužudytas 3207 žmogus. Ten nužudyti ne tik Rokiškio, bet ir kitų Rokiškio apskrities miestelių žydai. Daugiau nei 1160 aukų yra palaidoti netoli Antanašės kaimo. Masinė kapavietė yra ir Vyžuonų kaime, kur palaidota 70 žmonių. Steponių miške nužudytas 981 žmogus.

Deja, tačiau yra ir kitų žudynių vietų, taip pat kaip ir Trako-Pempiškio miško vietoje, kurios nėra pažymėtos ir kurias daugelis žmonių pamiršo. Viena tokia vieta yra Šeduikiškio ir Kavoliškio kaimuose, tiesiai į vakarus nuo Rokiškio dešiniajame lauko kelio puseje. Ten buvo nužudytos ir palaidotos Jofių ir Olkinų šeimos iš Panemunėlio. Toje vietoje su savo šeima buvo sušaudyta ir jauna poetė Matilda Olkinaitė.

Matildos Olkinaitės tragediją spektaklyje „Nutildytos mūzos“ (rež. Neringa Danienė) įamžino asociacija „Rokiškio teatras“. Teatralai užsibrėžė neapsiriboti vien spektakliu ir visapusiškai įamžinti Olkinų šeimos atminimą. Kartu su LK KASP Vyčio apygardos 5-osios rinktinės Rokiškio 506 pėstininkų kuopos savanoriais buvo surengta ekspedicija nustatant žudynių ir užkasimo vietą. Planuojama sutvarkyti kapavietę ir pastatyti atminimo lentą. Taip pat asociacija planuoja išleisti M. Olkinaitės eilių knygą.